

अंगणवाड्यांमधून बचतगट मार्फत आहार पुरवठा
बंद पडल्यास पर्यायी व्यवस्था बाबत ...

महाराष्ट्र शासन,

महिला व बाल विकास विभाग,

शासन परिपत्रक क्रमांक एमव्ही २०११ / प्र.क्र. ०९ / का-५

मंत्रालय, मुंबई - ४०० ०३२,

दिनांक :- २८ जून, २०११.

वाचा :- १) महिला व बाल विकास विभाग, शासन निर्णय, क्र.एव्ही-२००४/प्र.क्र.२३३/का-५, दि.२८.१०.२००५
२) महिला व बाल विकास विभाग, शासन निर्णय, क्र.एव्ही-२००८/प्र.क्र. ५९ /का-५, दि. २४.८.२००९

प्रस्तावना:- एकात्मिक बाल विकास सेवा योजने अंतर्गत अंगणवाड्यांमधील ३ ते ६ वर्षे वयोगटातील मुलांना अ.क्र.२ येथील शासन निर्णयान्वये बचत गट / महिला मंडळ यांच्यामार्फत सकाळचा नाश्ता व गरम ताजा आहार पुरविण्यात येत असून त्यासाठी बचत गट / महिला मंडळ यांना प्रति लाभार्थी प्रति दिन रु ३.९२ एवढा दर देण्यात येत आहे. तथापि, काही जिल्ह्यात / प्रकल्पात बचत गटामार्फत आहार पुरवठा बंद पडल्याने किंवा बचत गट उपलब्ध न झाल्याने महाराष्ट्र स्टेट को-ऑप. कन्झुमर्स फेडरेशन लि. मार्फत धान्य पुरवठा अजूनही सुरू असून सदर पुरवठा या सर्वोच्च न्यायालयाच्या आदेशाच्या विरुद्ध आहे.

प्रति दिन प्रति लाभार्थी रुपये ३.९२ या दरात १२ ते १५ घंसे प्रथिने व ५०० उष्मक असलेला आहार पुरवठा अपेक्षित आहे. मागील १-२ वर्षांत धान्याचे बाजार दर वाढल्यामुळे रु ३.९२ या दरात काही ठिकाणी बचत गटांना आहार पुरवठा करणे आता परवडत नसल्यामुळे काही प्रकल्पात अंगणवाड्यांत आहार पुरवठ्यात खंड पडलेला आहे व यामुळे मुलांना आहारा पासून वंचित रहावे लागते. खुल्या बाजारत धान्याचे बाजार दर वेळो-वेळी वाढत असतात व शासनाच्या दरात आवश्यक प्रमाणात वाढ होण्यास विलंब लागते. अशा परिस्थितीत मुले आहारापासून वंचित राहू नये यासाठी अ.क्र.१ येथील शासन निर्णयान्वये महाराष्ट्र स्टेट को-ऑप. कन्झुमर्स फेडरेशन लि. या राज्यस्तरीय सहकारी शिखर संस्थेकडून जिल्हास्तरीय समितीने निश्चित केलेल्या दराने आहार पुरवठा करण्यात येतो. परंतु मा. सर्वोच्च न्यायालयाचे आदेशाप्रमाणे केंद्रादरम्यान आदेश देणे अयोग्य आहे.

अशा परिस्थितीत आहार पुरवठ्यात खंड पडू नये यासाठी आहार पुरवठ्याची कोणती पर्यायी व्यवस्था असावी याबाबत निर्णय घेण्याचे शासनाच्या विचाराधीन होते.

शासन निर्णय - महाराष्ट्र स्टेट को ऑप. कन्झुमर्स फेडरेशन लि. (MSCCF) मार्फत करण्यात येणा-या आहार पुरवठ्याची पर्यायी व्यवस्था रद्द करण्यात येत आहे. एकात्मिक बाल विकास सेवा योजनेअंतर्गत अंगणवाड्यांमधील ३ ते ६ वर्षे वयोगटातील लाभार्थ्यांना जुन्या स्वयंसहाय्यता बचतगट / महिला मंडळ यांच्यामार्फत पुरविण्यात येणा-या पोषण आहारात कोणत्याही कारणांमुळे खंड पडत असल्यास त्या कालावधीसाठी, शासनस्तरावरून पुढील आदेश होईपर्यंत किंवा बचतगटामार्फत आहार पुरवठा पुन्हा सुरू होईपर्यंत खालील प्रमाणे पर्यायी व्यवस्था करण्यात यावी

i) पहिला पर्याय - जर जुना बचत गट आहार पुरवठा पुन्हा सुरू करण्यास तयार नसेल, तर इतर स्थानिक बचत गटामार्फत आहार पुरवठा सुरू करण्याची व्यवस्था करण्यात यावी.

ii) दुसरा पर्याय - कोणताही स्थानिक बचत गट आहार पुरवठा करण्यास तयार नसेल, तर अंगणवाडी सेविकेने ग्रामवाची किंवा आहाराची स्थानिक खरेदी करून आहार पुरवठा सुरू करावा. यासाठी अंगणवाडी सेविकांना रु. ३.९२ किंवा प्रचलित दराप्रमाणे पूर्ण रक्कम अदा करण्यात यावी व त्यांनी सक्कतो (PDS) सार्वजनिक वितरण प्रणाली अंतर्गत स्थानिक धान्य खरेदी करून आहार पुरवठा करावा.

iii) तिसरा पर्याय - जर अंगणवाडी सेविका सूद्धा आहार पुरवठा करण्यास तयार किंवा सक्षम नसेल, तर सूक्ष्मपोषक तत्वायुक्त आहाराचा (THR) पुरवठा करण्यात यावा. यासाठी बाल विकास प्रकल्प अधिकारी यांनी आयुक्तांकडे THR या मागणी नोंदविण्यात यावी व त्याची THR पुरवठादाराकडून त्याप्रमाणे खरेदी करावी.

जिल्हाधिकारी / जिल्हा पुरवठा अधिकारी यांनी बचत गटांना रेझनचा गट / तांदुळ उच्चल करण्यासाठी आवश्यक मदत करावी. त्यासाठी वेळोवेळी बैठका घ्याव्यात व संनिचरण करावे.

संदर्भ क्र. ii) व iii) च्या पर्यायी व्यवस्था तात्पुरती असून, शेवटी स्थानिक बचत गटामार्फतच आहार पुरवठा सुरू करण्याचा प्रयत्न करावेत.

भाविय्यात वेळोवेळी कधीही बचत गटामार्फत गरम ताजा आहार पुरवठ्यात खंड पडत असल्यास वरील आदेश लागू होतील. वरील १ ते ३ पर्याय सुरू करण्याची जबाबदारी संबंधित बाल विकास प्रकल्प अधिकारी यांची नसेल. भाविण्यात आहार पुरवठ्यात खंड पडून मुले आहारापासून वंचित राहणार नाहीत याची संपूर्ण जबाबदारी बाल विकास प्रकल्प अधिकारी यांची राहिल.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नोंदवने.

(चन्दना कृष्णा)
प्रधान सचिव

उत्त.

भा.प्र.प्र.मंत्रालय सह संचालक, मंत्रालय, मुंबई

रा.मंत्री, महिला व बाल विकास यांचे खाशेली सचिव

भा.राज्यमंत्री, महिला व बाल विकास यांचे खाजगी सचिव

आयुक्त, महिला व बाल विकास आयुक्तालय, महाराष्ट्र राज्य, पुणे

जिल्हा जिल्हाधिकारी (महिला व बाल विकास आयुक्तालय पुणे यांचे मार्फत)

जिल्हा मुख्य कार्यकारी अधिकारी, जिल्हा पांगण, (महिला व बाल विकास आयुक्तालय पुणे यांचे मार्फत)

जिल्हा उप मुख्य कार्यकारी अधिकारी (बाल कल्याण / ग्राम पंचायत), (महिला व बाल विकास आयुक्तालय, पुणे यांचे मार्फत)

महिला विकास (लेखा व अनुबन्ध) महाराष्ट्र १/२, मुंबई / नागपूर.

प्रधान व लेखा अधिकारी, मुंबई

वसि लेखा गरका अधिकारी, मुंबई

राज्य महिला कोषागार अधिकारी, (महिला व बाल विकास आयुक्तालय, पुणे यांचे मार्फत)

जिल्हा पुरवठा अधिकारी (महिला व बाल विकास आयुक्तालय, पुणे यांचे मार्फत)

महाध्याय संचालक, (जिल्हा व लेखा) महिला व बाल विकास आयुक्तालय पुणे

रा. संचालक, (आस्थापना) महिला व बाल विकास विभाग, मंत्रालय, मुंबई

रा. कार्यकारी (का-४) महिला व बाल विकास विभाग, मंत्रालय, मुंबई

रा. कार्यकारी (का-५)

1 C.R. 2011